

Kohanimenõukogu
14.12.2017

Asustusüksuste hierarhiasse uue kategooria lisamine

Evar Saar, Võru instituut

Praegu on tekkinud olukord, kus Saaremaa vallas on 427 küla, üheksa alevikku ja üks linn, Rõuge vallas 274 küla ja kolm alevikku (Vikipeedia luges kokku). Järva vallas ei ole külasid küll rohkem kui ainult 74 (+ neli alevikku ja üks alev), kuid valla kuju ja ulatus on silmapaistev. Selline jaotus ametlikus aadressistandardis ei lase enam sõnalise aadressi põhjal mõista, kus kandis uutes valdades mingi kuulaja jaoks tundmatu nimega küla asub. Kus on näiteks Saare küla Tartu vallas? Vaevalt, et esimese hooga meenub Piirissaar, mis Tartu vallaga liideti.

Kuidas anda ametlikule sõnalisele aadressile tagasi omadus, mida sellelt oodatakse, et see identifitseeriks kohta ilma täiendavate seletusteta? Selleks on hädavajalik asustusüksuste hierarhiat täiendada, et vajadusel on vallanime (linnanime) ja küla või aleviku nime vahele võimalik lisada piirkonna nimi.

Teema ei puuduta mõisteid *osavald* ja *linnaosa*, kuna ei seostu otseselt territooriumi haldamisega.

ETHS-is olemas olev pidepunkt: §6 (4) Linn võib jaguneda asumiteks.

Seaduse mõttes on tegemist uut tüüpi, asulast territoriaalselt suurema asustusüksuse sisse toomisega hierarhiasse.

Linn haldusüksusena võib jaguneda keskseks linnaks asustusüksusena ja piirkondadeks, mis ühendavad külasid, alevikke, aleveid (ja linnu? (loodame, et seda ei juhtu!)) asustusüksustena.

Vald võib jaguneda piirkondadeks, mis ühendavad külasid, alevikke, aleveid ja linnu asustusüksustena.

Nimetatud piirkondade eesmärk on struktureerida asustust sõnalise väljenduse abil paremini mõistetavalt. Ühe suure valla piirkonnad on funktsiooni poolest võrreldavad suure linna asumitega (mis siis, et nad hierarhias ei sobitu ja ei peagi sobituma).

Nimetatud piirkondade nimede liigisõnaks võib olla *piirkond*, *kant*, ajaloolise situatsiooni sobivuse korral ka *kihelkond* (nt Saaremaa vallas, mis koosneb 11 terviklikust kihelkonnast), *nulk* (nt Setomaa vallas) või mõni muu konteksti sobiv liigisõna, mis ei tekita segadust haldusüksuse nime ja asustusüksuste nimede suhtes. Piirkonna nimi võib olla fikseeritud ka liigisõnata, kui see ei tekita segadust haldusüksuse nime ja asustusüksuste nimede suhtes.

Kui on loodud osavallad või linnaosad, siis selle hallatav territoorium võib kattuda piirkonna kui asustusüksusega. Näiteks, oletame, et on loodud *Piirissaare osavald*, aga asustusüksuse nimi Tartu valla ja külanimed vahel võiks olla ju lihtsalt *Piirissaar*.

Erinevalt asumite nimede kinnitamisest võiks piirkondade nimede kinnitamine kuuluda kõrgema pädevuse alla kui kohaliku omavalitsuse volikogu. Siis saaks soovitada lühemaid ja ehk mitte nii bürokratlikke nimekujusid nagu neid pahatihti looma kiputakse, nt *Piirissaar*

vs *Piirissaare piirkond*. Samas oleks vägagi tervitatav, kui initsiatiiv uute valdade piirkondadeks jagamiseks tuleks kohalikest omavalitsustest.

Ette pandava asustusüksuse rakendamine aadressistandardis

Siin on valiku koht, kas:

- 1) luuakse lisaaste hierarhiasse *riik, maakond, vald/linn, **piirkond**, asula, aadressikoht* (kallis sisse viia ja tekitab ka täiendavaid püsikulusid)
- 2) kaotatakse aadressist ära maakond kui kõige vähem vajalik aste, et luua vajalik lisaaste valla/linna ja asula vahele: *riik, vald/linn, **piirkond**, asula, aadressikoht*

Praegu kehtiv: Veere küla, Saaremaa vald, Saare maakond, Eesti

- 1) Veere küla, Pöide kihelkond, Saaremaa vald, Saare maakond, Eesti
- 2) Veere küla, Pöide kihelkond, Saaremaa vald, Eesti

Praegu kehtiv: Liinamäe küla, Võru vald, Võru maakond, Eesti

- 1) Liinamäe küla, Orava kant, Võru vald, Võru maakond, Eesti
- 2) Liinamäe küla, Orava kant, Võru vald, Eesti

Praegu kehtiv: Linnamäe küla, Võru vald, Võru maakond, Eesti

- 1) Linnamäe küla, Sõmerpalu kant, Võru vald, Võru maakond, Eesti
- 2) Linnamäe küla, Sõmerpalu kant, Võru vald, Eesti

Praegu kehtiv: Piiri küla, Tartu vald, Tartumaa, Eesti

- 1) Piiri küla, Piirissaar, Tartu vald, Tartumaa, Eesti
- 2) Piiri küla, Piirissaar, Tartu vald, Eesti

Alati pole ehk piirkonnanime vajagi:

Praegu kehtiv: Igavere küla, Tartu vald, Tartu maakond, Eesti

- 1) Igavere küla, Tartu vald, Tartu maakond, Eesti
- 2) Igavere küla, Tartu vald, Eesti

Praegu kehtiv: Igavere küla, Raasiku vald, Harju maakond, Eesti

- 1) Igavere küla, Raasiku vald, Harju maakond, Eesti
- 2) Igavere küla, Raasiku vald, Eesti

Raasiku vald on ilmselt kõige küsitavam näide maakonnanime aadressist kaotamise suhtes, sest see pole nii tuntud kui muud väikesed rahvarohked vallad Tallinna ümbruses ja kohti nimega Raasiku tuleb ette ka mujal Eestis. Mis sellest, et vallanimed niikuinii ei kordu. Uustekkeliste vallanimedega nii suurt häda ehk pole, Lääneranna, Lääne-Harju, Peipsiääre, Põhja Pärnumaa, Põhja-Sakala, Mulgi ja Alutaguse töötavad üle-eestilise orientiiri andjana küllalt hästi.